

початковій школі. *Рідна школа*. 2006. № 9. С. 53–55.

4 Книга вчителя іноземної мови. *Нормативні документи міністерства освіти і науки України*. Харків: Торсінг, 2005. 236 с.

5. Матеріали для викладання англійської мови для вчителів пілотних шкіл. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/do-uvagy-vchyteliv-pilotnyh-shkil-materialy-dlya-vykladannya-anglijskoyi-movy/>

6. Методика викладання іноземних мов: підручник / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. С.246–249.

7. Методичні рекомендації щодо організації навчального процесу з іноземних мов у 1-х класах експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів. *Додаток до листа МОН України* від 15.09.2017 з 1/9-503. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/1_9-503.pdf

8. Іноземні мови: навчальна програма для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів 1-4 класи (оновлена) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/202016/08/16/inozemna-mova-poyasny>

9. Омельченко Л. Особистісно орієнтована система навчання і виховання через диференціацію та індивідуалізацію навчального процесу. *Рідна школа*. – 2007. № 11–12. С. 54–55.

УДК: 159.9 : 373.31

Т.В.Маринюк

Розвиток мислення засобами творчої гри в умовах ГПД

Анотація. У статті представлено аналіз розвивального потенціалу групи подовженого дня як форми навчально-виховного процесу у початковій школі. Авторка наголошує на ключовому місці гри в умовах роботи групи продовженого дня. Обґрунтовує її роль у розвитку творчої компетентності, критичного мислення, комунікативності.

Ключові слова: початкова освіта, група подовженого дня, гра, творчі ігри, дидактичні ігри, творче мислення.

Т.В.Маринюк. Развитие мышления средствами творческой игры в условиях ГПД

Аннотация. В статье представлен анализ развивающего потенциала группы продленного дня как формы учебно-воспитательного процесса в начальной школе. Автор акцентирует внимание на ключевой роли игры в условиях работы группы продленного дня. Обосновывает ее роль в развитии творческой компетентности, критического мышления, коммуникативности.

Ключевые слова: начальное образование, группа продленного дня, игра, творческие игры, дидактические игры, творческое мышление.

T.V.Marinyuk. Development of thinking by means of creative game in an elongated day group

Summary. The article presents an analysis of the developmental potential of an

extended day group as a form of the educational process in the primary school. The author emphasizes the key role of the game in the work of an elongated day group. She substantiates its role in the development of creative competence, critical thinking, communicative skills.

Key words: elementary education, elderly group, game, creative games, didactic games, creative thinking.

Постановка проблеми. Активне реформування початкової освіти у вимірах сьогодення обумовлює розширення процесів гуманізації навчання і виховання, охорони та зміцнення фізичного і психічного здоров'я дітей, їх повноцінного розвитку. Розв'язання цих завдань неможливе без створення розвивального середовища не лише у просторі основної школи, але й у групах подовженого дня (далі – ГПД), що є ефективною формою навчально-виховного процесу в системі початкової освіти. Функціонування групи подовженого дня передбачає психолого-педагогічний супровід дитини під час виконання домашніх завдань в навчальному кабінеті під керівництвом вчителя, реалізації оздоровчої програми, різноманітної роботи із естетичного виховання, активного відпочинку. Організація діяльності ГПД постійно знаходиться у полі уваги педагогічної спільноти. Проте, незважаючи на наявність значного емпіричного матеріалу, що розкриває різні психолого-педагогічні форми й методи роботи з учнями у ГПД, на даний час недостатньо робіт, котрі стосуються діяльності вихователів ГПД, зорієнтованої на розвиток творчих здібностей дітей.

Аналіз досліджень і публікацій з теми. Потреба суспільства в актуалізації інтелектуального творчого потенціалу особистості як важливого фактору гуманістичного розвитку людства спричиняє особливий інтерес науковців до пошуку резервів підвищення ефективності мислення, зокрема до проблем розвитку творчого мислення.

Творчий розвиток особистості за всіх часів розглядався як один із пріоритетних напрямів освіти [3]. У інформаційному суспільстві ХХІ століття здатність до творчості дійсно стає необхідною умовою орієнтації людини у швидкозмінних і швидкоплинних процесах життєтворчості.

Значну кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів присвячено проблемам виховання творчої особистості в різних видах діяльності (І.Булах, І.Бех, С.Максименко, О.Скрипченко, Н.Токарева та ін.) та формування й розвитку творчих здібностей учнів (Н.Макаренко, О.Митник, В.Моляко, О.Савченко та ін.). Не залишаються поза увагою фахівців також і питання розвитку творчих здібностей дітей у початковій школі (Н.Білоконна, І.Кравцова, В.Науменко та ін.) [2; 3].

Наукова спільнота беззаперечно визнає, що в умовах сьогодення початкова школа не лише навчає, вона формує особистість. І важливу роль в цьому процесі займає ігрова діяльність. Динаміка провідної діяльності у молодшому шкільному віці спрямована від рольової гри із елементами учіння – до учбової діяльності із елементами гри. При переході від дошкільного віку до молодшого шкільного віку зростає значення гри із досягненням відомого результату (спортивні ігри, інтелектуальні ігри) [4]. Разом з тим, питання розвитку мислення молодших

школярів засобами ігрової діяльності в умовах ГПД часто залишаються на периферії наукових дискусій.

Постановка завдання. У своєму дослідженні ми мали за мету вивчення ролі ігрової діяльності як ефективного засобу розвитку творчих здібностей учнів початкової школи в умовах ГПД.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьогодні підвищує відповідальність школи за здоров'я учнів, рівень їх вихованості, всебічну підготовку до життя та праці. Значна роль у цьому відводиться вихователю групи продовженого дня, бо саме з ним діти перебувають більшу частину часу (5-6 годин щодня). Режим дня в ГПД повинен відповідати психолого-педагогічним, гігієнічним і віковим особливостям учнів і сприяти перетворенню в єдиний гармонійний процес навчально-виховної роботи, відпочинку і трудової діяльності школярів [1]. У групі продовженого дня створюються сприятливі умови для організації навчальної діяльності учнів під час самопідготовки; вчитель-вихователь ГПД має більше можливостей для систематичного формування навичок навчальної праці школярів і виховання в них позитивного ставлення до навчання.

Особливе місце у навчально-виховному процесі початкової школи, і зокрема – у роботі ГПД, посідає ігрова діяльність. При організації роботи в класі-групі рекомендується широко використовувати іграшки та ігри, знайомі дітям із дошкільного віку; гра допомагає зняти емоційне та психічне напруження дитини, сприяє розвитку мислення, уяви.

У багатьох наукових працях відображено різні підходи до визначення сутності гри. Так, науковці визначають сутність гри як:

1) *форму спілкування*: саме в іграх розгортається невимушене спілкування між дітьми, формується соціальний досвід поведінки. Оптимістичний тон спілкування під час гри, позитивний емоційний настрій, а також знайома ігрова діяльність зумовлюють природність дій та вчинків дитини, що дає змогу вчителю судити про рівень сформованості культури поведінки учня та бачити недоліки (М.Гончаров, Т.Ладивір, В.Семенов, В.Сушко та ін.);

2) *форму діяльності*: гра є найбільш природною діяльністю для дітей. У процесі гри дитина «добудовує» в уяві все, що недоступне їй в навколишній дійсності, у захопленні не помічає, що вчиться – пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, поглиблює раніше набутий досвід, порівнює запас уявлень, понять, розвиває фантазію (Л.Виготський, Д.Ельконін);

3) *засіб розумового розвитку*: у грі виявляються індивідуальні особливості, інтелектуальні можливості, нахили, здібності дітей.

Гра належить до традиційних і визнаних методів навчання і виховання дошкільників, молодших школярів і підлітків. Цінність цього методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвивальна й виховна функції перебувають у тісному взаємозв'язку. Гра як метод навчання організовує, розвиває учнів, розширює їхні пізнавальні можливості, виховує особистість.

У роботі із дітьми в умовах ГПД можна використовувати різні види ігор: предметно-маніпулятивні, що передбачають експериментування із природними

об'єктами, з іграшками та іншими предметами; імітаційні (сюжетно-рольові); будівельно-конструктивні (у процесі яких дитина не використовує готові моделі, а має їх змайструвати, наприклад, звести споруду); режисерські (комбінаційні); дидактичні (сюжетно-дидактичні, тренінгові, рухливі «ігри за правилами», інтелектуальні). Особливе місце посідають ігри, які ініціюються і створюються самими дітьми – творчі ігри, у котрих ігрова діяльність має яскраво виражений самодіяльний і творчий характер, зорієнтований на умовне перетворення навколишнього середовища. Центром творчої гри є наявність уявленої ситуації, яку дитина моделює замість реальної і діє в ній, виконуючи певну роль. Творчі прояви дітей в іграх різноманітні: від придумування сюжету та змісту гри, пошуку шляхів реалізації задуму до перевтілення в ролях, заданих літературним твором. У молодшому шкільному віці формуються і активно проявляються індивідуальні та спільні ігрові інтереси, що виражаються у безпосередньому емоційно-пізнавальному ставленні дітей до гри чи ігрового предмета й обумовлюють прагнення виразити свої знання, реалізувати компетенції – радість усвідомлення своїх можливостей. В ігровій діяльності дитина виявляє себе не як пасивний організм, що реагує на зовнішні подразнення, а як дослідник, який прагне зрозуміти, інтерпретувати і контролювати системи своїх особистісних виборів і переживань з метою ефективної взаємодії з довкіллям, гнучкого змінення адекватних ситуації моделей поведінки.

Оптимальна реалізація розвивального потенціалу ігрової діяльності в умовах ГПД потребує облаштування ігрового центру (або принаймні – куточка), простір якого наповнюється спеціально підібраним ігровим матеріалом; у куточку обов'язково мають бути іграшки-персонажі та іграшки-предмети оперування (різноманітні ляльки, фігурки людей і тварин), ігровий матеріал, що вказує на місце дії, наприклад іграшкова кухонна плита, макет замку, зоопарку, селянського двору, гаража, та інше. Також у куточку добре мати набори конструкторів різних видів (будівельні, технічні) з різних матеріалів; альбоми з моделями, схемами споруд тощо. За таких умов у ГПД форматується невимушена, вільна атмосфера (М.Воллах, Н.Коган, П.Вернон), сприятлива для виявлення творчості [2; 3; 4], а розвивальна робота будується на основі індивідуального підходу відповідно до «зони ближчого розвитку» дитини.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Завдання сучасної школи полягає не тільки в тому, щоб дати учням певну кількість знань, а й у тому, щоб навчити дітей самостійно мислити, творчо застосовувати набуті знання на практиці, виявляти інтелектуальну ініціативу. У просторі початкової освіти, і зокрема – в умовах ГПД, цьому сприяє активне використання розвивального потенціалу ігрової діяльності.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на уточнення теоретичних даних емпіричним шляхом.

Список використаної літератури

1. Кизим О.П. Організація роботи групи подовженого дня в 1–4 класах. Харків: Ранок, 2010. 144 с.

2. Коновальчук М. Розвиток творчості молодших школярів : Система літературних завдань. Київ: Шкільний світ, 2010. 120 с.

3. Макаренко Н. М. Самостійне вивчення курсу «Психологія обдарованої дитини» : навч. посіб. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. - 180 с.

4. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ, 2017. 548 с.

УДК 159.9 : 373.3.016

А.В.Панченко

Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових технологій

Анотація. У статті проаналізовано вплив ігрових технологій на розвиток творчих здібностей молодших школярів. Досліджено рівень розвитку творчих здібностей учнів; у дослідженні ми брали до уваги оригінальність, нестандартність образів, вміння дітей фантазувати, детальність опису образів, емоційність образів. Описано види вправ для розвитку творчих здібностей засобами ігрових технологій. Зроблено висновок про важливу роль ігрових технологій для розвитку творчих здібностей сучасної особистості школяра.

Ключові слова: ігрові технології, творчі здібності, креативність, особистість, учні початкової школи.

А. В. Панченко. Развитие творческих способностей младших школьников средствами игровых технологий.

Аннотация. В статье проанализировано влияние игровых технологий на развитие творческих способностей младших школьников. Исследован уровень развития творческих способностей учащихся; в исследовании мы принимали во внимание оригинальность, нестандартность образов, умение фантазировать, детальность описания образов, эмоциональность образов. Описаны виды упражнений для развития творческих способностей, средствами игровых технологий. Сделан вывод о важной роли игровых технологий для развития творческих способностей современной личности школьника.

Ключевые слова: игровые технологии, творческие способности, креативность, личность, ученики начальной школы.

A.V. Panchenco. Development of creative abilities of junior pupils by means of gaming technologies

Summary. In the article the influence of game technologies on the development of creative abilities of primary school students has been analyzed. The level of development of creative abilities of students is researched. The types of exercises for the development of creative abilities through gaming technologies are described. Originality, non-standard images, fantasy skills, detailed description of images, emotional images are taken into account. The conclusion about the important role of